

Ілона Камінська¹

Судова система Європейського Союзу

1. Вступ

Європейський Союз (далі – ЄС) – це економічне, політичне, соціальне об'єднання 27 європейських держав, які інтегрували свої правові та економічні системи задля досягнення спільних цілей, визначених в Договорі про Європейський Союз (далі – ДЄС). У наукових джерелах ЄС позначають як наднаціональне чи інтеграційне об'єднання держав, яке має ряд специфічних ознак, що відрізняють його від міжнародних чи міжурядових організацій².

На наш погляд, однією з особливостей ЄС є дуальність інтеграційного правопорядку в Європейському регіоні, який поєднує правопорядок ЄС та правопорядок держав-членів. Процеси об'єднання держав та утвердження інтеграційного правопорядку відбувалися на основі спільних цінностей та принципів, визначених у статті 2 ДЄС, поширення яких здійснюють інституції та установи ЄС за сприяння органів влади держав-членів.

Важливу роль у процесі інтеграції відіграв Суд Європейського Союзу (далі – Суд ЄС), практика якого сприяла розвитку права ЄС та його однаковому тлумаченню і застосуванню у державах-членах.

¹ Кандидат юридичних наук, доцент, докторант відділу теорії держави і права, Інститут держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України, ilonaelka2013@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9458-9730>.

² Яковюк І.В. Європейський Союз крізь призму міжнародної організації. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2008. № 15. С. 58–67.

Не викликає сумнівів той факт, що успіх розвитку і поглиблення інтеграції в Європі багато в чому залежав від національних судових органів держав-членів, які зверталися із запитом про ухвалення попередніх рішень, застосовували право ЄС та керувалися практикою Суду ЄС. Проте в наукових публікаціях спостерігається тенденція асоціювати судову систему ЄС лише із Судом ЄС та його структурними елементами, залишаючи поза увагою роль національних судових інституцій або визначаючи її як співпрацю установ.

Не погоджуючись із таким підходом та прагнучи ширше розкрити правову природу судової системи ЄС, пропонуємо у цій публікації проаналізувати правове регулювання взаємодії Суду ЄС з національними судовими органами та виокремити ряд спільних ознак, які вказують на їх зв'язок у межах єдиної судової системи, спрямованої на утвердження верховенства права в ЄС.

У даній статті поставлено за мету проаналізувати положення ДЄС, які визначають основні засади організації судової системи ЄС, а саме: з'ясувати на які суб'єкти покладено обов'язок забезпечувати судовий захист в сферах охоплених правом ЄС, визначити їх функції та порядок взаємодії. Дати визначення поняттю «судова система ЄС» та виокремити ряд ознак характерних для судової системи ЄС.

2. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Інтеграційна судова система ЄС малодосліджена в українській науці та обмежується незначною кількістю наукових праць, присвячених функціонуванню Суду ЄС.

До аналізу судової системи ЄС звертались у своїх дослідженнях такі вітчизняні науковці, як: Т. Комарова, В. Кротінов, І. Назаров, В. Решота, В. Фесенко, І. Яворська. Серед іноземних науковців заслуговують на увагу праці: Е. Арнула (E. Arnul), Г. Бебра (H. Bebr), А. Бредімас (A. Bredimas), Д. Вельброка (D. Wellbrock), К. Хамсона (C. Hamson), Х. Кутчера (H. Kutscher), К. Ленартса (K. Lenaerts) та інші.

Узагальнюючи наявні українські публікації, простежується погляд згідно з яким поняття «судова система ЄС» чи «судова влада ЄС» часто вживаються на позначення Суду ЄС. Так, наприклад, В. Решота, досліджуючи правовий статус Суду ЄС, визначає його найвищою

судовою інстанцією в судовій системі ЄС, а Суд загальної юрисдикції та суд публічної служби – як його палати^{3,4}. У свою чергу, К. Бережна зазначає, що судова система ЄС складається із Суду, Загального суду (раніше – Суд першої інстанції) та спеціалізованої судової палати – Суду в справах публічної служби⁵. Б. Шевчук зазначає, що юрисдикція Суду ЄС як судової гілки влади охоплює всі сфери компетенції ЄС, крім окремих винятків, прямо передбачених у Договорах (питання зовнішньої політики та політики безпеки)⁶. В. Кротінов вдається до порівняння судової системи України та судової системи ЄС у процесах реформування і також ототожнює судову систему із Судом ЄС та його складовими⁷. Визначаючи роль і місце Суду ЄС в системі органів ЄС, І. Яворська зазначає, що судова влада – це Суд ЄС (Суд, Трибунал і спеціалізовані суди)⁸. На думку Т. Комарової, поняття «Суд справедливості Європейського Союзу» використовується на позначення всієї судової системи ЄС (є комплексним) та уособлює судову владу Союзу.⁹

Такі термінологічні визначення поняття судової системи ЄС переходять з однієї публікації в іншу, проте, на наш погляд, не повною

³ Решота В.В. Європейський суд правосуддя у судовій системі Європейського Союзу. Науковий вісник «Демократичне врядування». 2011. № 8. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik8/fail/Reshota.pdf.

⁴ Решота В.В. Загальний суд та суд публічної служби у судовій системі ЄС. Науковий вісник «Демократичне врядування». 2012. № 10. URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik10/fail/Reshota.pdf.

⁵ Бережна К.В. Перерозподіл юрисдикції судових органів Європейського Союзу після Лісабонської реформи. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2015. № 5. С. 145–153.

⁶ Шевчук Б.М. Засади функціонування Європейського Союзу. Ефективність державного управління. 2015. Вип. 44(1). С. 21–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2015_44%281%29__4.

⁷ Кротінов В.А. Перезавантаження судових систем ЄС і України: спільні потреби та принципи. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2016. No 1. С. 151–158.

⁸ Яворська І.М. Роль і значення Суду ЄС у системі органів Європейський Союзу. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2015. Випуск 37. Частина 2. С. 82–88.

⁹ Комарова Т.В. Організація судової системи Європейського союзу. Вісник Національної академії правових наук України. 2018. Т. 25, № 1. С. 79–96.

мірою розкривають сутність інтеграційної судової системи, зважаючи на таке.

3. Верховенство права як основна цінність

Інтеграційна система управління базується на переданні державами-членами частини повноважень самостійному суб'єкту політичної організації задля упорядкування, узгодження і об'єднання економічних, політичних, соціальних і культурних сфер життя в рамках регіону. Громадяни держав-членів живуть одночасно у двох правопорядках – інтеграційному і національному. Система управління в ЄС побудована за принципом рівного представництва держав-членів в інституціях і установах, які входять до складу інституційної структури ЄС, а досягнення цілей, встановлених в ДЄС, забезпечується в тому числі урядами держав-членів та національними органами влади. Дуальність правопорядку передбачає існування паралельно двох систем органів управління, які функціонують за принципом відкритої співпраці в досягненні завдань.

Одним із основних завдань, покладених на інституції ЄС, є поширення цінностей, встановлених у статті 2 ДЄС, таких як повага до людської гідності, свобода, демократія, рівність, верховенство права та повага до прав людини. А їх захист є спільною відповідальністю всіх інституцій ЄС та держав-членів, що випливає з положень статей 4 та 19 ДЄС.

Серед перерахованих цінностей важливе місце посідає верховенство права, зміст якого передбачає, що усі публічні повноваження завжди обмежуються законом, здійснюються відповідно до цінностей демократії та основних прав під контролем незалежних та неупереджених судів. Верховенство права охоплює в собі такі принципи, як законність, що передбачає прозорий, підзвітний, демократичний та плюралістичний процес прийняття законів; правову визначеність; заборону довільного здійснення виконавчої влади; ефективний судовий захист незалежними та неупередженими судами, ефективний судовий контроль, включаючи повагу до основних прав; поділ влади; рівність перед законом. Такий підхід до визначення змісту верховенства права застосовується у практиці

Суду ЄС та Європейського Судом з прав людини¹⁰. Тобто недостатньо лише закріпити в ДЄС верховенство права як цінність, слід забезпечити його дотримання в ЄС. І як було зазначено вище, згідно з ДЄС обов'язок забезпечувати дотримання верховенства права в ЄС рівноцінно покладено на інституції ЄС та держав-членів.

Дотримання у всіх державах-членах верховенства права є умовою ефективного застосування законодавства ЄС та взаємної довіри між державами-членами, які об'єднались заради створення зони свободи, безпеки, правосуддя та внутрішнього ринку. А поширення цих цінностей в діях та рішеннях інституцій ЄС є фактором довіри громадян до інтеграційного правопорядку та умовою його існування в подальшому.

4. Забезпечення верховенства права в ЄС

Гарантією утвердження верховенства права в Європі є ефективний судовий захист та судовий контроль, відповідно до якого окремі сторони мають право оскаржити в судах законність будь-якого рішення чи іншого національного заходу, застосованого до них на підставі акта ЄС. Відповідно до статті 19 ДЄС судовий захист у правовому порядку ЄС здійснює не тільки Суд ЄС, а й на національні суди та трибунали, що у кореляції з положенням статті 4 ДЄС слід сприймати як вказівку для держав-членів щодо обов'язку створення системи юридичних засобів і процедур, здатних забезпечити ефективний судовий розгляд справ у сферах охоплених правом ЄС¹¹.

Тобто функцію забезпечення верховенства права в ЄС спільно виконують Суд ЄС (через процедуру винесення попереднього судового рішення та здійснення виключної юрисдикції) та національ-

¹⁰ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS 2020 Rule of Law Report The rule of law situation in the European Union. Brussels, 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0580>.

¹¹ Case C-64/16: Associação Sindical dos Juizes Portugueses v Tribunal de Contas, C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=199682&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1102490>.

ні судові органи (через ефективне застосування законодавства ЄС під час вирішення судових спорів та звернення із запитами до Суду ЄС в порядку статті 267 ДФЄС). А тому Суд ЄС не може уособлювати всю судову систему ЄС, оскільки функції судового контролю та ефективного судового захисту у сферах охоплених правом ЄС здійснює у взаємодії з національними судами, які у випадках визначених ДФЄС, виконують роль інтеграційного суду. Отже, в ДЄС та ДФЄС закладено механізм взаємодії Суду ЄС з національними судовими органами, відповідно до якого вони функціонують в межах єдиної судової системи ЄС та забезпечують дотримання верховенства права в ЄС.

Із цього приводу слід погодитись із думкою Елефтерії Нефрами стосовно того що, національні суди у співпраці із Судом ЄС виконують інтегровану судову функцію та під контролем держави-члена здійснюють врівноваження національної процесуальної автономії і свободи розсуду національного судді з метою ефективного судового захисту в сфері права ЄС. Нею також влучно підмічено, що судді національних судів, будучи наділеними європейським мандатом, виконують подвійну спільну місію, яка передбачає здійснення судового захисту у співпраці із Судом ЄС¹².

У розвиток зазначеної думки варто додати, що національні суди, будучи наділеними дуальними повноваженнями вирішувати справи в межах інтеграційного і національного правопорядків, забезпечують ефективно і послідовно застосування законодавства ЄС, утверджують його вищу юридичну силу, встановлюють баланс правопорядків, забезпечують доступ до правосуддя та рівний захист на території громадян ЄС. Тобто виконують важливу функцію в судовій системі ЄС.

Розуміння змісту та ролі національних судів в судовій системі ЄС є вкрай важливим аспектом, особливо для держав по типу України, які планують вступити до ЄС. Адже їх національні судді повинні бути підготовленими до взаємодії із Судом ЄС та вміти ефектив-

¹² Neframi E. La force intégrative du statut de l'Etat membre sur la fonction juridictionnelle. URL: <https://orbilu.uni.lu/bitstream/10993/31773/1/fonction%20juridictionnelle%20et%20statut%20Etat%20membre.pdf>.

но застосовувати право ЄС, беручи на себе обов'язок виконувати роль інтеграційного судді. Окрім цього, важливо щоб процесуальні положення відповідали європейським стандартам, які спрямовані на ефективний судовий захист. Розсуд судді в цих справах має ґрунтуватися на глибинних знаннях права ЄС та тонкого відчуття його змісту та мотивів. Безумовно, до цих процесів потрібно готуватися заздалегідь, а тому всі наукові дослідження, присвячені засадам організації та функціонування Суду ЄС та вивченню права ЄС, актуальні для здійснення і мають впроваджуватися в систему спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді і суддів.

Таким чином, судова система ЄС – це сукупність судових установ ЄС, а саме інтеграційних установ (Суд ЄС у складі визначеному ДЄС) та національних судів держав-членів (вищі суди, конституційні органи), засади функціонування яких передбачено правопорядком ЄС, які спільно здійснюють функції судового контролю та ефективного судового захисту в Європейському регіоні, взаємодіють між собою та забезпечують утвердження верховенства права в ЄС.

5. Ознаки судової системи ЄС

Суд ЄС і національні судові органи пов'язані також спільними вимогами до їх правового статусу, зокрема щодо незалежності та неупередженості суддів, дотримання яких є гарантією ефективного судового захисту, а також принципами та стандартами здійснення правосуддя, передбаченими Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) та Хартією основних прав Європейського Союзу (далі – Хартія).

Вимога щодо незалежності суддів є загальноєвропейським стандартом і гарантією дотримання права кожного, хто звернувся до суду, на незалежний та неупереджений розгляд його справи. Розділ VI Хартії під заголовком «Правосуддя» містить статтю 47 з назвою «Право на ефективний засіб правового захисту та на справедливий судовий розгляд», де зазначається: «Кожен, чиї права та свободи, гарантовані законодавством Союзу, порушені, має право на ефективний засіб правового захисту перед судом відповідно до встановлених умов у цій статті. Кожен має право на справедливий

та публічний розгляд його справи у розумний строк незалежним та неупередженим судом, раніше створеним законом. Кожен має можливість отримати поради, захист та представництво»¹³. Аналогічний зміст має стаття 6 Конвенції¹⁴.

Таким чином, основною вимогою до посади судді судової системи ЄС незалежно від того, чи він здійснює свої повноваження в складі Суду ЄС чи національного суду, яка легітимізує його право здійснювати правосуддя в ЄС, є незалежність та неупередженість, які гарантуються через процедури призначення на посаду, здійснення правосуддя судом встановленим законом, дотримання європейських стандартів здійснення судочинства та утримання від будь-якого тиску чи впливу.

Відповідно до статті 19 ДЄС Суд ЄС складається із Суду, Суду загальної юрисдикції та спеціалізованих судів. До складу Суду входить один суддя від кожної держави-члена та Генеральні адвокати. До складу Суду загальної юрисдикції входить щонайменше один суддя від держави-члена, а отже, у разі потреби квота представників від держав може бути більша. Суддів та генеральних адвокатів призначають за спільною згодою урядів держав-членів строком на шість років із правом повторного обрання.

На наш погляд, погодження урядами держав-членів делегованих кандидатів у судді Суду ЄС є важливою процедурою наділення їх повноваженнями, яка гарантує їхню політичну незалежність та неупередженість, оскільки пройшовши таку процедуру легітимізації, суддя отримує довіру від кожної держави-члена і приймає обов'язок виконувати делеговані повноваження в інтересах цілей ЄС, а не конкретної держави. Те саме стосується генеральних адвокатів.

Суддів та Генеральних адвокатів Суду і суддів Суду загальної юрисдикції добирають з осіб, чия незалежність є поза сумнівом та які відповідають вимогам, встановленим у статтях 253 та 254

¹³ Neframi E. La force intégrative du statut de l'Etat membre sur la fonction juridictionnelle. URL: <https://orbilu.uni.lu/bitstream/10993/31773/1/fonction%20juridictionnelle%20et%20statut%20Etat%20membre.pdf>.

¹⁴ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р.: станом на 2 жовт. 2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

ДФЄС, зокрема мають кваліфікацію, необхідну для призначення на найвищі судові посади в їхніх країнах, або які є юристами визнаної компетентності.

Як бачимо, в ДЄС не визначено особливого переліку вимог до посади судді, окрім того, що кандидат на посаду судді ЄС має підтвердити незалежність та мати кваліфікацію не нижчу, ніж це вимагається від кандидата на посаду судді національного суду. Посилання на вимоги до кандидата на посаду судді відповідно до національних правопорядків держав-членів також свідчить про бажання розробників Договору встановити такі правила, які забезпечуватимуть довіру громадян до кандидатів на посаду судді Суду ЄС, суспільний запит яких визначено в національному законодавстві. Таким чином, процедура призначення суддів до Суду ЄС передбачає гарантії політичної незалежності та суспільної довіри.

Спільність вимог до кандидата на посаду суддів в інтеграційному порядку є ознакою приналежності суддів Суду ЄС та національних суддів до єдиної судової системи, оскільки їх правовий статус зрівняний.

Судді національних судів держав-членів отримують європейський мандат на підставі встановленого в ДЄС обов'язку здійснювати судовий захист у сферах дії права ЄС та повноваження звертатися до Суду ЄС в порядку статті 267 ДФЄС, а також згідно з положеннями національного законодавства, яке визначає на ними юрисдикцію розглядати спори у сферах, охоплених законодавством ЄС. Тобто дотримуючись вимог статті 47 Хартії, інтеграційне судочинство може здійснювати лише суд, встановлений законом. Проте правового регулювання недостатньо, адже національні судді мають право здійснювати інтеграційне правосуддя за умови забезпечення державами-членами європейських стандартів організації та функціонування національної судової системи, зокрема що стосується процедур, пов'язаних з їхнім правовим статусом, дотримання принципу поділу влади та гарантування незалежності судової влади, оскільки це обов'язкова умова абзацу другого статті 19 ДЄС.

6. Судова система ЄС у доктрині Суду ЄС

Дотримання принципу поділу влади як гарантія незалежності та неупередженості суддів має фундаментальне значення для судової системи ЄС, оскільки та є ключовими критеріями довіри суспільства до інтеграційного правопорядку та довіри держав-членів щодо їх функціонування в межах простору свободи, безпеки і правосуддя та реалізації принципу взаємного визнання рішень. Оскільки всі органи влади, які функціонують в межах простору свободи, безпеки і правосуддя, однаково відповідальні перед своїми громадянами та громадянами ЄС за дотримання прав людини і свобод людини в ЄС. Такі висновки також підтверджуються практикою Суду ЄС, зокрема в рішеннях ухвалених на запити судів держав-членів щодо тлумачення статей 2, 4, 19 ДЄС та статті 47 Хартії.

Наприклад, Конституційний Суд Мальти звернувся до Суду ЄС із запитом про ухвалення попереднього рішення щодо відповідності законодавству ЄС положень Конституції Мальти, що регулюють процедуру призначення членів судової влади. Відповідно до конституційних положень цієї держави прем'єр-міністр Мальти вносить президенту подання про призначення кандидата на посаду вищого суду, при цьому може не враховувати застереження, які унеможливають призначення відповідного кандидата. У своєму запиті суд поставив питання про те, чи слід тлумачити підпункт другий статті 19 ДЄС та статтю 47 Хартії як такі, що можуть бути застосовані у справі підсудній національному суду, в якій позивачі вимагають приведення національного законодавства у відповідність із законодавством ЄС процедури призначення суддів. На це Суд ЄС відповів, що всі судові органи, які в розумінні статті 19 ДЄС входять до її судової системи у сферах, охоплених законодавством ЄС, і які можуть застосовувати чи тлумачити законодавство ЄС, повинні відповідати вимогам ефективного судового захисту. Другий підпункт статті 19 ДЄС повинен застосовуватись у контексті позову, метою якого є оскарження відповідності законодавству ЄС положень національного законодавства, якщо вони можуть вплинути на незалежність суддів, оскільки всі, кому гарантовано права законодавством

ЄС, мають право на ефективний судовий захист, а отже, і на наявність встановленого законом суду, чия незалежність та неупередженість гарантується засадами організації судової влади¹⁵.

Варто також відзначити, що судовий контроль за ефективним захистом прав людини в межах простору свободи, безпеки та правосуддя у спосіб оцінки незалежності суду та перевірки, чи був такий суд встановлений законом, покладається не тільки на Суд ЄС, а й на національні суди, які розглядають запити на екстрадицію або визнають рішення національних судів інших держав-членів.

У цьому контексті цікавим є попереднє рішення Суду ЄС на запит Вищого суду Ірландії щодо тлумачення статті 1 Рамкового рішення 2002/584/ПВР Ради від 13 червня 2002 року про Європейський ордер на арешт та процедури передання правопорушників між державами-членами (зі змінами, внесеними Рамковим рішенням Ради 2009/299/ПВР від 26 лютого 2009 року), положення якої встановлюють зобов'язання дотримання фундаментальних прав та фундаментальних правових принципів, закріплених у статті 6 ДЄС у процесі виконання європейського ордеру на арешт.

Потреба в запиті на тлумачення виникла у суду у зв'язку з тим, що особа, яка підлягала екстрадиції, згідно з європейським договором про арешт, виданим Республікою Польща, заперечувала проти його видачі, вказуючи на наявність ризиків порушення основного права на справедливий суд, гарантованого абзацом другим статті 47 Хартії, через системні недоліки щодо незалежності судової влади держави-члена, чий суд подав запит на екстрадицію. У своєму зверненні особа посилалась на офіційну позицію Європейської комісії, прийняту на підставі статті 7 ДЄС, в якій констатовано недотримання у Республіці Польща цінностей, встановлених у статті 2 ДЄС. Окремо слід зазначити, що такої підстави, на які особа посилалася, для невиконання європейського ордеру про арешт у Рамковому рішенні Ради не передбачено.

¹⁵ Case C-896/19: Repubblica v Il-Prim Ministru, intervening party: WY, C-896/19, ECLI:EU:C:2021:311. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=240084&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&id=6550947>.

У відповідь на запит Суд ЄС роз'яснив, що національний судовий орган, який вирішує питання про видачу особи, має визначити конкретно і точно, чи є вагомими підстави вважати, що особа підпаде під ризик порушення її основного права на справедливий суд, якщо вона буде видана цій державі, в тому числі враховуючи рішення інституцій ЄС, прийнятих у порядку статті 7 ДЄС, тим паче, якщо на них посилається особа. Також Суд повинен оцінити та врахувати особисте становище особи, характер злочину, за який його притягнуто до кримінальної відповідальності, фактичний контекст, що становить основу європейського ордеру на арешт у світлі інформації, наданої державою-членом, що видала документ¹⁶. Із зазначеного судового рішення вбачається, що суд, який в процесі виконання ордеру на арешт отримав від особи інформацію про загрозу порушення її права на справедливий судовий розгляд, повинен перевірити зазначену інформацію та чітко встановити наявність або відсутність вказаних ризиків. Це, так би мовити, судовий контроль в процедурі виконання судових рішень на предмет дотримання прав людини.

Із вказаного рішення також вбачається, що правопорядок ЄС, хоч і не регламентує, якою має бути судова система держав-членів, проте вимагає від держав, щоб засади її організації гарантували кожному громадянину ЄС дотримання права на справедливий суд. Це стала позиція Суду ЄС, яка в інших його рішеннях звучить так: «У зв'язку із цим слід зазначити, що хоча організація правосуддя в державах-членах належить до компетенції цих держав-членів, залишається фактом, що під час здійснення цієї компетенції держави-члени повинні виконувати свої зобов'язання, що випливають із законодавства ЄС»¹⁷. У кожному з таких рішень Суд ЄС зазначає,

¹⁶ Case C-216/18 PP: relating to the execution of European arrest warrants issued against LM, C-216/18 PP, ECLI:EU:C:2018:586. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=204384&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6546774>.

¹⁷ Case C-824/18: A.B., C.D., E.F., G.H., I.J. v Krajowa Rada Sądownictwa, intervening parties: Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich, C - 824/18, ECLI:EU:C:2021:153. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=238382&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6553755>.

що відповідно до статті 19 ДЄС національні суди входять до єдиної судової системи ЄС, а отже, мають відповідати єдиним принципам їх функціонування та організації.

У своїх рішеннях Суд ЄС звертає увагу на основні критерії, яким повинні відповідати судові системи національних держав, спрямовані на забезпечення гарантій незалежності та неупередженості суду, як того вимагає законодавство ЄС. Зокрема, в практиці Суду ЄС звертається увага на засади організації судової влади щодо правил призначення суддів на посади, складу органу, який здійснює призначення, врахування ним обмежень, які перешкоджають призначенню на посаду судді, порядок звільнення суддів та інші правила, які впливають на стан незалежності судової влади та суддів. див.¹⁸

Слід звернути увагу, що інституції ЄС опікуються питаннями організації судової влади в тому числі у державах, з якими підписано угоду про асоціацію з ЄС. Так, в Україні наразі відбувається процес реформування судової системи у спосіб виконання положень Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя та діяльності дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя» № 1635-IX від 14 липня 2021 року та Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо відновлення роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України»^{19,20}.

Відповідно до їх положень запроваджено новий порядок обрання членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та утворення Етичної ради, яка протягом шести місяців із дня її утворення має оцінити відповідність критеріям професійної етики та доброчесно-

¹⁸ Див. 14.

¹⁹ Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо відновлення роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України»: Закон України від 13.07.2021 р. № 1629-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-20#n5>.

²⁰ Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя та діяльності дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя»: Закон України від 14.07.2021 р. № 1635-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1635-20#Text>.

сті членів Вищої ради правосуддя (крім Голови Верховного Суду), призначених до набрання чинності цим законом, та провести перевірку кандидатів на посаду членів ВРП. До склад Етичної ради та Конкурсної комісії з добору членів ВККСУ в тому числі входитимуть міжнародні експерти. Лист про список міжнародних експертів, яких пропонують включити до складу зазначених комісій, був підписаний Тимчасово повіреним представником Посольства США, главою Представництва ЄС, представником Генерального секретаря Ради Європи, послом Великобританії та іншими міжнародними організаціями²¹.

Тобто ми бачимо, що ЄС проявляє активну позицію в забезпеченні незалежного формування органів суддівського врядування, в чому вони вбачають гарантію ефективного відновлення роботи судової системи в Україні, яка сьогодні перебуває у кадровій та фінансовій кризах. Глава Представництва ЄС в одному з інтерв'ю зазначив: «Міжнародні донори готові зробити все можливе, щоб допомогти Україні в забезпеченні комплексної реалізації реформи»²².

Визначення в практиці Суду ЄС спільних критеріїв організації судової влади об'єднує національні суди та Суд ЄС в єдину судову систему ЄС, утверджує єдність правового статусу суддів, які забезпечують судовий захист в ЄС та служить орієнтиром для держав, які планують стати членами ЄС.

На останок слід зазначити, що судова система ЄС постійно перебуває в динаміці свого розвитку, і якщо на початковому етапі європейської інтеграції Суд ЄС уособлював собою всю судову си-

²¹ Операція «Судебная метла»: названы имена делегатов в Этический совет по проверке ВСП от посольств США, ЕС и международных организаций, СПИСОК. Судебно-юридическая газета. 2021. 10 верес. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/213256-operatsiya-sudebnaya-metla-nazvany-imena-delegatov-v-eticheskij-sovet-po-proverke-vsp-ot-posolstv-ssha-es-i-mezhdunarodnykh-organizatsiy-spisok>.

²² Посол ЕС в Украине Матти Маасикас: «Успешная судебная реформа станет лучшей защитой украинской судебной системы», эксклюзивное интервью. Судебно-юридическая газета. 2021. 6 жовт. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/215887-posol-es-v-ukraine-matti-maasikas-uspeshnaya-sudebnaya-reforma-stanet-luchshey-zaschitoy-ukrainskoy-sudebnoy-sistemy-eksklyuzivnoe-intervyu>.

стему ЄС, то після прийняття Лісабонської угоди роль національних судових органів стала визначальною, адже на них покладено функцію забезпечення однакового застосування права ЄС. Наразі в європейській доктрині спостерігається тенденція до пошуку нових форм взаємодії національних судових органів та Суду ЄС, що вказує на їх стійкий зв'язок в межах єдиної системи. Так, Д. Вайлер, професор юридичної школи Нью-Йоркського університету, спільно з Д. Сармієнто, професором права ЄС Мадридського університету Комплутенсе, внесли для обговорення пропозицію створити змішану палату в Суді ЄС, яка складалась би з діючих суддів Суду ЄС та суддів конституційних судів держав-членів і розглядала би питання конфлікту положень національних конституцій та законодавства ЄС²³. Це питання виникло після рішення Конституційного суду Німеччини, у якому судді відступили від рішення Суду ЄС та визнали акт установи ЄС таким, що порушує їх національну конституцію. На думку авторів пропозиції, змішана палата нівелювала би монополію Суду ЄС під час вирішення питань, які стосуються кордонів суверенітету національних держав. Поки що така пропозиція зазнала критики, але вона свідчить про тенденцію до пошуку нових форм взаємодії судових органів держав-членів та Суду ЄС як елементів єдиної судової системи ЄС.

7. Висновки

Фундаментальні цінності, визначені в ДЄС, є засадою розвитку інтеграційного правопорядку та гарантією дотримання верховенства права як національними державами, так і інституціями ЄС. Важливим засобом захисту від порушення прав є існування ефективної, незалежної та неупередженої судової системи, яка забезпечує утвердження верховенства права в ЄС.

Комплексний аналіз статей 2, 4, 19, 49 ДЄС та статті 47 Хартії дає підстави для висновку, що обов'язок забезпечення ефективного судового захисту покладається на Суд ЄС і на встановлені законом

²³ Joseph H.H. Weiler, Daniel Sarmiento. EU Law Live Team. 2020. 6 July. URL: <https://eulawlive.com/the-eu-judiciary-after-weiss-proposing-a-new-mixed-chamber-of-the-court-of-justice-a-reply-to-our-critics-by-j-h-h-weiler-and-daniel-sarmiento/>.

суди держав-членів, наділені національним законодавством юрисдикцією розглядати спори у сферах, на які поширюється законодавство ЄС.

Спільна функція утвердження верховенства права в ЄС поєднує інтеграційну судову інституцію та національні судові органи в єдину судову систему ЄС та встановлює для кожного судді, хто здійснює судовий контроль за дотриманням прав, вимогу бути незалежним, неупередженим та призначеним відповідно до вимог закону, який відповідає європейським стандартам.

Таким чином, судова система ЄС – це сукупність судових установ ЄС, а саме інтеграційних установ (Суд ЄС у складі визначеному ДЄС) та національних судів держав-членів (вищі суди, конституційні органи), засади функціонування яких передбачено правопорядком ЄС, що спільно здійснюють функції судового контролю та ефективного судового захисту в Європейському регіоні, взаємодіють між собою та забезпечують утвердження верховенства права в ЄС.

До судової системи ЄС входять суди держав-членів, наділені правом розглядати справи у сферах, визначених ДЄС та Судом ЄС. До суддів судової системи ЄС встановлено однакові вимоги щодо віку, кваліфікації, незалежності та неупередженості, що є спільними організаційними засадами судової системи ЄС. Усі судді судової системи ЄС зобов'язані дотримуватись принципів розгляду справ, встановлених Хартією та Конвенцією.

Єдність мети функціонування, спільність вимог до правового статусу, єдині стандарти та принципи здійснення правосуддя, встановлені для суддів Суду ЄС та суддів національних судів, є ознаками їхньої приналежності до єдиної судової системи ЄС.

На підставі викладено пропонується визначити такі характерні ознаки судової системи ЄС:

1. Суд ЄС і національні судові та конституційні органи спільно забезпечують дотримання верховенства права та ефективність застосування законодавства ЄС.
2. У сферах, визначених ДЄС, національні суди і Суд ЄС під час розгляду справ керуються законодавством ЄС, європейськими стандартами, цінностями та у своїй практиці утверджують однакові критерії застосування законодавства ЄС.

3. Суд ЄС та національні судові органи зобов'язані спільно забезпечувати ефективний судовий захист права у сферах, охоплених законодавством ЄС, через ініціювання національними судами в порядку статті 267 ДФЄС запитів про тлумачення та винесення Судом ЄС попередніх рішень.
4. Дотримання принципів незалежності, неупередженості суддів, а також здійснення правосуддя судом встановленим законом – обов'язкова умова легітимності здійснення правосуддя у сферах, визначених ДЄС, недотримання якої є підставою для реалізації процедури, встановленої в статті 7 ДЄС, та\або підставою для можливого невиконання судових рішень у процедурах, прийнятих в межах утвердження простору свободи, безпеки і правосуддя.
5. Недотримання в національній державі верховенства права через порушення гарантій незалежності судової влади, суду чи суддів є підставою для виключення держави зі складу членів ЄС.
6. Відповідність європейським стандартам організації судової влади та дотримання верховенства права в державі є обов'язковою умовою приєднання до ЄС.

Література

- Бережна К.В. Перерозподіл юрисдикції судових органів Європейського Союзу після Лісабонської реформи. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2015. № 5. С. 145–153.
- Комарова Т.В. Організація судової системи Європейського союзу. Вісник Національної академії правових наук України. 2018. Т. 25. № 1. С. 79–96.
- Кротінов В.А. Перезавантаження судових систем ЄС і України: спільні потреби та принципи. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2016. № 1. С. 151–158.
- Решота В.В. Європейський суд правосуддя у судовій системі Європейського Союзу. Науковий вісник «Демократичне врядування». 2011. № 8. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik8/fail/Reshota.pdf.

- Решота В.В. Загальний суд та суд публічної служби у судовій системі ЄС. Науковий вісник «Демократичне врядування». 2012. № 10. URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik10/fail/Reshota.pdf.
- Шевчук Б.М. Засади функціонування Європейського Союзу. Ефективність державного управління. 2015. Вип. 44(1). С. 21–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2015_44%281%29__4.
- Яворська І.М. Роль і значення Суду ЄС у системі органів Європейського Союзу. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2015. Вип. 37. Ч. 2. С. 82–88.
- Яковюк І.В. Європейський Союз крізь призму міжнародної організації. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2008. № 15. С. 58–67.
- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р. станом на 02.10.2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
- Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо відновлення роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України: Закон України від 13.07.2021 р. № 1629-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-20#n5>.
- Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя та діяльності дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя: Закон України від 14.07.2021 р. № 1635-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1635-20#Text>.
- Операция «Судебная метла»: названы имена делегатов в Этический совет по проверке ВСП от посольств США, ЕС и международных организаций, СПИСОК. Судебно-юридическая газета. 2021. 10 верес. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/213256-operatsiya-sudebnaya-metla-nazvany-imena-delegatov-v-eticheskij-sovet-po-proverke-vsp-ot-posolstv-ssha-es-i-mezhdunarodnykh-organizatsiy-spisok>.
- Посол ЕС в Украине Матти Маасикас: «Успешная судебная реформа станет лучшей защитой украинской судебной системы», эксклюзивное интервью. Судебно-юридическая газета. 2021.

6 жовт. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/215887-posol-es-v-ukraine-matti-maasikas-uspeshnaya-sudebnaya-reforma-stanet-luchshey-zaschitoy-ukrainskoy-sudebnoy-sistemy-eksklyuzivnoe-intervyu>.

Хартия основных прав Европейского Союза: Хартия Европейского Союза от 07.12.2000 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524.

Case C-64/16: Associação Sindical dos Juizes Portugueses v Tribunal de Contas, C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=199682&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1102490>.

Case C-896/19: Repubblica v Il-Prim Ministru, intervening party: WY, C-896/19, ECLI:EU:C:2021:311. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=240084&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6550947>.

Case C-824/18: A.B., C.D., E.F., G.H., I.J. v Krajowa Rada Sądownictwa, intervening parties: Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich, C-824/18, ECLI:EU:C:2021:153. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=238382&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6553755>.

Case C-216/18 PP: relating to the execution of European arrest warrants issued against LM, C-216/18 PP, ECLI:EU:C:2018:586. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=204384&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6546774>.

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS 2020 Rule of Law Report The rule of law situation in the European Union. Brussels, 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0580>.

Neframi E. La force intégrative du statut de l'Etat membre sur la fonction juridictionnelle. URL: <https://orbilu.uni.lu/bitstream/10993/31773/1/fonction%20juridictionnelle%20et%20statut%20Etat%20membre.pdf>.

Weiler J.H.H., Sarmiento D. EU Law Live Team. 2020. 6 July. URL: <https://eulawlive.com/the-eu-judiciary-after-weiss-proposing-a-new-mixed-chamber-of-the-court-of-justice-a-reply-to-our-critics-by-j-h-h-weiler-and-daniel-sarmiento/>.

References

- Berezhna, K.V. (2015). Pererozpodil yurysdyktsii sudovykh orhaniv Yevropeiskoho Soiuzu pislia Lisabonskoi reformy [Redistribution of jurisdiction of the judicial authorities of the European Union after the Lisbon Reform]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii – Actual problems of native jurisprudence*, 5, 145–153 [in Ukrainian].
- Case C-64/16: Associação Sindical dos Juizes Portugueses v Tribunal de Contas, C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=199682&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1102490>.
- Case C-216/18 PP: relating to the execution of European arrest warrants issued against LM, C-216/18 PP, ECLI:EU:C:2018:586. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=204384&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6546774>.
- Case C-824/18: A.B., C.D., E.F., G.H., I.J. v Krajowa Rada Sądownictwa, intervening parties: Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich, C-824/18, ECLI:EU:C:2021:153. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=238382&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6553755>.
- Case C-896/19: Repubblica v Il-Prim Ministru, intervening party: WY, C-896/19, ECLI:EU:C:2021:311. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=240084&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6550947>.
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS 2020 Rule of Law Report The rule of law situation in the European

- Union. Brussels, 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0580>.
- Hartija osnovnyh prav Evropejskogo Sojuza: Hartija Evropejskogo Sojuza ot 07.12.2000 g. [The Charter of Fundamental Rights of the European Union on 07.12.2000]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524 [in Russian].
- Komarova, T.V. (2018). Orhanizatsiia sudovoi systemy Yevropeiskoho soiuзу [Organization of the judicial system of the European Union]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy – Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Vol. 25, issue 1, 79–96* [in Ukrainian].
- Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod: Konventsiiia Rady Yevropy vid 04.11.1950 r. stanom na 02.10.2013 r. [European Convention on Human Rights on 04.11.1950]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 [in Ukrainian].
- Krotinov, V.A. (2016). Perezavantazhennia sudovykh system YeS i Ukrainy: spilni potreby ta pryntsypy [Restart of Judicial Systems of the EU and Ukraine: Common Needs and Principles]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy – Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine, 1, 151–158* [in Ukrainian].
- Neframi E. La force intégrative du statut de l'Etat membre sur la fonction juridictionnelle. URL: <https://orbilu.uni.lu/bitstream/10993/31773/1/fonction%20juridictionnelle%20et%20statut%20Etat%20membre.pdf>.
- Operaciya «Sudebnaja metla»: nazvany imena delegatov v Jeticheskij sovet po proverke VSP ot posol'stv SShA, ES i mezhdunarodnyh organizacij, SPISOK [Operation Judicial Broom: the names of delegates to the Ethical Council for Verification of the HCJ from the embassies of the USA, EU and international organizations have been announced, LIST]. (2021). *Sudebno-juridicheskaja gazeta*. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/213256-operatsiya-sudebnaya-metla-nazvany-imena-delegatov-v-eticheskij-sovet-po-proverke-vsp-ot-posolstv-ssha-es-i-mezhdunarodnykh-organizatsiy-spisok> [in Russian].

- Posol ES v Ukraine Matti Maasikas: «Uspeshnaja sudebnaja reforma stanet luchshej zashhitoy ukrainskoj sudebnoj sistemy», jekskljuzivnoe interv'ju [EU Ambassador to Ukraine Matti Maasikas: “Successful judicial reform will be the best defense for the Ukrainian judicial system”, exclusive interview]. (2021). *Sudebno-juridicheskaja gazeta*. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/215887-posol-es-v-ukraine-matti-maasikas-uspeshnaya-sudebnaya-reforma-stanet-luchshey-zaschitoy-ukrainskoj-sudebnoj-sistemy-eksklyuzivnoe-intervyu> [in Russian].
- Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo poriadku obrannia (pryznachennia) na posady chleniv Vyshchoi rady pravosuddia ta diialnosti dystsyplinarynykh inspektoriv Vyshchoi rady pravosuddia: Zakon Ukrainy vid 14.07.2021 r. № 1635-IX [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning the Procedure for Election (Appointment) to the Position of Members of the High Council of Justice and Activities of Disciplinary Inspectors of the High Council of Justice: Law of Ukraine of July 14, 2021 № 1635-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1635-20#Text>.
- Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy “Pro sudoustrii i status suddiv” ta deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo vidnovlennia roboty Vyshchoi kvalifikatsiinoi komisii suddiv Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 13.07.2021 r. № 1629-IX [On Amendments to the Law of Ukraine “On the Judiciary and the Status of Judges” and some laws of Ukraine on the resumption of the work of the High Qualification Commission of Judges of Ukraine: Law of Ukraine of July 13, 2021 № 1629-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-20#n5>.
- Reshota, V.V. (2011). Yevropeiskyi sud pravosuddia u sudovii systemi Yevropeiskoho Soiuzu [European Court of Justice in the Judicial System of the European Union]. *Naukovyi visnyk “Demokratychnе vriaduvannia” – Academic papers collection “Democratic governance”*, 8. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik8/fail/Reshota.pdf [in Ukrainian].
- Reshota, V.V. (2012). Zahalnyi sud ta sud publichnoi sluzhby u sudovii systemi YeS [General Court and Civil Service Tribunal in the Judicial System of the European Union]. *Naukovyi visnyk “Demokratychnе vriaduvannia” – Academic papers collection “Democratic governance”*,

10. URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik10/fail/Reshota.pdf [in Ukrainian].
- Shevchuk, B.M. (2015). *Zasady funktsionuvannia Yevropeiskoho Soiuzu* [Fundamental principles of functioning of the European Union]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia – Efficiency of public administration, issue 44(1)*, 21–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2015_44%281%29__4 [in Ukrainian].
- Weiler, J.H.H., Sarmiento, D. EU Law Live Team. 2020. 6 July. URL: <https://eulawlive.com/the-eu-judiciary-after-weiss-proposing-a-new-mixed-chamber-of-the-court-of-justice-a-reply-to-our-critics-by-j-h-h-weiler-and-daniel-sarmiento/>.
- Yakoviuk, I.V. (2008). *Yevropeyskyi Soiuz kriz pryzmu mizhnarodnoi orhanizatsii* [European Union through the prism of an international organization]. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia – Public administration and local government*, 15, 58–67 [in Ukrainian].
- Yavorska, I.M. (2015). *Rol i znachennia Sudu YeS u systemi orhaniv Yevropeyskyi Soiuzu* [Role and importance of EU COURT of justice in the system of bodies the European Union]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii mizhnarodni vidnosyny – Visnyk of the Lviv University. Series international relations, issue 37, part 2*, 82–88 [in Ukrainian].

Анотація

Здійснено комплексний аналіз положень Договору про Європейський Союз, які визначають основні цінності, цілі, зобов'язання держав-членів та порядок забезпечення ефективного судового захисту в правопорядку ЄС. Встановлено, що впровадження основних цінностей є спільним завданням інституцій ЄС та національних державних органів. Обґрунтовано, що дотримання верховенства права в ЄС забезпечується у спосіб здійснення ефективного судового захисту прав у сферах, на які поширюється законодавство ЄС. Ефективний судовий захист забезпечується національними судовими органами спільно з Судом ЄС у спосіб реалізації механізму, передбаченого статтею 267 Договору про функціонування ЄС. Доведено, що єдність цілей, спільність функцій, рівність правового статусу та єдині стандарти організації судових систем та принципи здійснення правосуддя об'єднують національні суди та Судом ЄС в єдину судову систему ЄС. Доведено, що єдність мети функціонування, спільність вимог до правового

статусу, єдині стандарти та принципи здійснення правосуддя, встановлені для суддів Суду ЄС та суддів національних судів, є ознаками їх приналежності до єдиної судової системи ЄС.

Ключові слова: Суд ЄС, функції судової системи ЄС, верховенство права, національні судові органи, європейський мандат суддів.

Iлона Kaminska – Ph.D. in Law, Associate Professor, Doctoral Student at the Department of State and Law, V. M. Koretsky Institute of State and Law of National Academy of Sciences of Ukraine, ilonaelka2013@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9458-9730>

Judicial System of the European Union

Summary

A comprehensive analysis of the provisions of the Treaty on European Union, which define the basic values, objectives, obligations of Member States and the procedure for ensuring effective judicial protection in the EU legal order. It has been established that the implementation of core values is a common task of the EU institutions and national state bodies. It is substantiated that the rule of law in the EU is ensured by effective judicial protection of rights in the areas covered by EU law. Effective judicial protection is provided by national courts together with the Court of Justice in the manner of implementing the mechanism provided for in Article 267 of the Treaty on the Functioning of the EU. It has been proven that the unity of purpose, common functions, equality of legal status and common standards of judicial organization and principles of administration of justice unite national courts and the Court of Justice into a single EU judicial system. It is proposed to define the concept of “EU judicial system”, namely, the EU judicial system is a set of EU judicial institutions, namely integration institutions (EU Court within the TEU) and national courts of the Member States (higher courts, constitutional bodies), principles of functioning provided by the EU legal order, which jointly perform the functions of judicial control and effective judicial protection in the European region, interact with each other and ensure the establishment of the rule of law in the EU. Judges of the EU judiciary have the same requirements for age, qualifications, independence and impartiality, which are the common organizational principles of the EU judiciary. All judges of the EU judiciary are obliged to adhere to the principles of proceedings set out in the Charter and the Convention. It is proved

that the unity of purpose, common requirements for legal status, common standards and principles of justice established for judges of the Court of Justice and judges of national courts are signs of their belonging to a single EU judicial system.

Keywords: EU, rule of law, national judiciary, European mandate of judges